

Jan Wadowski

"Społeczność w świetle rozumu i wiary", Waldemar Irek, Wrocław 2005 : [recenzja]

Wrocławski Przegląd Teologiczny 13/2, 213-214

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prezentowane dzieło pragnie przede wszystkim wyrazić hołd „dla tych, którzy – jak pisze Ojciec Redaktor – „winnicę Karmelu» sadzili, pielęgowali i odnawiali” (s. 8). Rozpoczynając lekturę, warto na początku zapoznać się z pracą o. Cz. Gila, która w sposób syntetyczny ukazuje „czterysta lat karmelitów bosych w Polsce (1605-2005)”. W drugim artykule, który napisała A. Nowicka-Struska, możemy przeczytać na temat historii, czasów i ludzi w siedemnastowiecznych pogrzebowych kazaniach karmelitańskich. Kolejny tekst, pióra wybitnego archiwisty Prowincji Krakowskiej, B.J. Wanata OCD, dotyczy losów szkoły w Berdyczowie na Ukrainie. Natomiast E. Niebelski zajął się karmelitami bosymi z klasztorów Królestwa Polskiego, którzy uczestniczyli w powstaniu 1863 r. i przebywali na zesłaniu w Rosji. Interesującą pracę przedstawia czytelnikowi o. P.F. Neumann, pisząc o karmelitach bosych „w klasztorach polskich w okresie ich przynależności do austriackiej prowincji zakonu (1875-1911)”. Biogramy, które zostały tam zamieszczone, są dodatkowym jej wzbogaceniem. W drugiej publikacji o. Gila możemy zapoznać się z dziejami odnowionej polskiej prowincji w latach 1911-1947. Ciekawą historię odzyskania klasztoru karmelitów bosych w Lublinie w latach 1918-1939 podejmuje P. Janowski.

Tematyka kolejnych artykułów obejmuje karmelitańską teologię duchowości. Ojciec D. Wider zajął się traktatem eucharystycznym o. Stefana Kucharskiego OCD (1595-1653), a drugą pracę poświęcił osobie o. Bonawentury Frezera OCD (1638-1687). Św. Rafał Kalinowski (1835-1907) szczególnie przyczynił się do odnowienia Karmelu Terezańskiego w Polsce. Jego bogate życie wewnętrzne i pozostawione pisma do dzisiaj inspirują wielu teologów. Ojciec S. Fudala przedstawił nadzieję w rozumieniu św. Rafała Kalinowskiego. Bł. Alfons Maria Mazurek był pierwszym beatyfikowanym męczennikiem polskiego Karmelu, o nim to napisał o. S.T. Prażkiewicz. *Duchowe dzieciństwo drogą chrześcijańskiej doskonałości według sługi Bożego Anzelma Gadka OCD* – to tytuł pracy o. P.P. Ogórka. Ostatnią publikacją, nakreśloną przez o. W. Kiwiora, jest przedstawienie sylwetki Franciszka Powiertowskiego, nowicjusza i męczennika karmelitańskiego z 1944 r.

Księga wydana na czterechsetną rocznicę obecności ojców i braci karmelitów bosych w Polsce zasługuje na uwagę, gdyż wprowadza czytelnika w historię posługiwania, które jest ukierunkowane zwłaszcza na ducha. Jest to niezaprzeczalny atut tego wydawnictwa, przez co należy wyrazić wdzięczność Autorom, jak i o. Gilowi, głównemu redaktorowi tej książki, za zaistnienie tej pozycji w literaturze teologicznej.

Jan Dąbrowski

Ks. Waldemar Irek, *Spółeczność w świetle rozumu i wiary*, Wydawnictwo Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, Wrocław 2005, ss. 424

Wydawnictwo PWT we Wrocławiu wydało ostatnio ważną pozycję poświęconą problematyce społecznej. Można powiedzieć, że książka ta kontynuuje chlubne tradycje wrocławskiej szkoły wybitnych znawców tematu w osobach śp. ks. prof. Józefa Majki czy ks. inf. prof. Jana Kruciny, przytaczanych zresztą bardzo często w omawianej publikacji.

Dzieło Jana Pawła II wpływa na świat dzisiejszy w różnych zakresach. Stanowi ono m.in. inspirację dla uczonych. Tak jest na pewno w przypadku ks. prof. Waldemara Irka,

który, inspirowany nauką Jana Pawła II, napisał kolejną książkę zgłębiającą problematykę społeczną. Już w tytule widzimy wpływ encykliki *Fides et ratio*. Oczywiście nie jest to jedyne źródło; autor ma niezwykle rozległą orientację zarówno w nauczaniu Kościoła, jak i we współczesnej literaturze odnoszącej się do poruszanej wiązki zagadnień.

Ta obszerna praca z zakresu katolickiej nauki społecznej dotyka kluczowych zagadnień związanych z wszechstronnym rozwojem człowieka. Nie chodzi jednak tylko o powtórzenie znanych już tez, ale o wskazanie nieutopijnych dróg rozwiązań, które tylko pod warunkiem integralności swego ujęcia mają szansę się sprawdzić. Taka jest właśnie propozycja Kościoła. O tym mówił niemal w całym swoim nauczaniu Jan Paweł II.

Rozdział I zajmuje się problematyką osoby ludzkiej w kontekście społeczności. Personalizm społeczny wskazuje wyraźnie, że integralne rozumienie człowieka musi brać pod uwagę jego odniesienie do Absolutu, a także do innych osób. Społeczeństwo nie powstaje żywiolowo, ale kształtuje się poprzez określone, immanentne zasady społeczne, budujące je niejako od wewnątrz. Istotne jest, aby człowiek traktowany był w społeczeństwie podmiotowo, nie przedmiotowo.

Człowiek jest istotą, która rozwija się w różnorodnych kontekstach. Jest to przede wszystkim rodzina, szkoła, państwo. Instytucje te muszą być zdrowe i służyć człowiekowi, szczególnie temu, który wymaga pielęgnacji, opieki i troski przez długie lata (dziecko, człowiek chory, stary, umierający). Te zagadnienia bezpośrednio związane z życiem i rozwojem osoby podejmuje rozdział II. Znajdujemy tam również problematykę pluralizmu i tolerancji, tak często źle rozumianych, i wreszcie zagadnienie pracy ludzkiej. Wszystkie te kwestie charakteryzowane są wszechstronnie, z odwołaniami do historii. Autor dokładnie wypunktowuje słabości i fragmentaryczność większości ujęć powołujących się na przykład na tolerancję czy pluralizm. Proponowane rozwiązania skomplikowanej problematyki dzisiejszego świata nie są nigdy w KNS naiwne czy oderwane od rzeczywistości. Są to zwykle postulaty płynące z integralnej wizji osoby ludzkiej, zarysowanej wcześniej. Dotyczy to również problematyki pracy ludzkiej w świecie zekonomizowanym, gdzie na przykład wskazana jest konieczność zaistnienia duchowego impulsu w ekonomii (s. 248).

Kościół nie unika konfrontacji. Tak jak musiał spotkać się z myślą grecką, nie odrzucając jej, tak też musiał stanąć do konfrontacji z nowożytnymi i współczesnymi systemami społecznymi. Kościół spotkał się z liberalizmem, socjalizmem i demokracją, którą należy odpowiednio rozumieć. Ten Kościół, mimo wielu swoich słabości, jest dziełem Ducha Świętego i znakiem sprzeciwu, spełniając krytyczną rolę wobec świata, który uważa się za autonomiczny (co właśnie jest utopijne). Ks. Irek rozwija raz jeszcze powody, których Kościół jest krytyczny wobec świata, który zgubił uniwersalną ideę prawdy, sumienia, wolności; w konsekwencji człowiek został zreizowany poprzez kult posiadania i „kulturę śmierci” (s. 371n).

Książka niezwykle wszechstronnie analizuje sytuację człowieka, pokazując możliwe i realne ścieżki rozwiązań, od ogólnej koncepcji człowieka począwszy, a na wizji społeczeństwa skończywszy. Nie wydaje się, aby ujęciom zawartym w pracy można było zarzucić brak otwartości, o jakim mówił Karl Popper, pisząc o społeczeństwie otwartym i jego wrogach.

Praca ks. prof. Irka dowodzi również po raz kolejny wielkości dzieła Jana Pawła II; był on jak mało kto wrażliwy na świat współczesny i jego problemy, na które żywo reagował, i pozostawił po sobie wielkie dzieło nauczania zawarte w encyklikach, listach, książkach itp. To dzieło będzie inspirować jeszcze wielokrotnie.

Jan Wadowski